

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

027.4

Szerző: Gy. E.

Hely:

Cím:

Negyvenezer könyvtől egymilliónyolcvanezerig

dő:

1404/1954

A Szabó Ervin Könyvtár ötven esztendeje

Forrás:

Személy:

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. fűz.)

(Oldal)

Közp. ny

A könyveknek is megvan a saját sorsuk — tartja a régi latin közmondás. Hát még a könyvtáraknak. A Szabó Ervin Könyvtáré — amely most ünnepli fennállásának ötvenedik évfordulóját —, mintha népünk sorsának tükré lenne.

Az első kísérletet budapesti városi könyvtár alakítására Frank Ignác, a neves jogtudós, egyetemi tanár tette 1850 márciusában, amikor könyvtárát végrendeletileg a városra hagyta, hogy nyilvános könyvtár alapja legyen. A Bach-korszakban azonban ilyesmivel nem törődtek. Az Egyetemi Könyvtárnak adták át megőrzésre, majd 1874-ben végleg odaajándékozták. Az 1890-es években ismét szorgalmazni kezdték, hogy — a városhoz érkező köteles példányokból — önálló közkönyvtárt létesítsenek.

Könyvtár a nép számára

De amíg a tervből valóság lett, tizennégy esztendő tel el. 1904 májusában Szabó Ervin — aki akkor az Iparkamara könyvtárának vezetője volt — hívják meg a létesítendő városi könyvtár élére. Szabó Ervin a nép számára akar könyvtárt teremteni.

Az új könyvtár 40.000 kötetel indul, fő anyagja statisztika, városigazgatás. Szabó Ervin nem ilyen könyvtárt

képz el. Cikkeiben, tanulmányjaiban állandóan hangoztatja, hogy szükség van a népkönyvtárak rendszerére. A könyvtárat elsősorban a társadalomtudomány irányában fejleszt. Éveken keresztül támadják emiatt Rákosi Jenő Budapesti Hirlapja és Bangha páter. De Szabó Ervin állja a támadásokat és lankadatlan harcot folytat a könyvtár fejlesztéséért. Ezt a küzdelmet siker koronázza. 1914-ben a könyvtár új helyiséget kap, az egykori Károlyi utca 10. alatti

iskolaépületben. A háború alatt nagy munkát fejt ki a könyvtár a sebesültek könyvellátásával. Újabb hadjáratot indít a reakció Szabó Ervin ellen. Egy klerikális újságíró feljeleníti a könyvtárat: háborúellenes uszítással, anarchista és szocialista könyvek terjesztésével »vádolja«. A tárgyalást két esemény akadályozza meg. 1918. szeptember 30-án meghal Szabó Ervin és októberben győz a polgári forradalom.

A Tanácsköztársaság intézkedései

A dicsőséges Tanácsköztársaság nagy erővel lát hozzá Szabó Ervin terveinek megvalósításához. A cél egy nagy népkönyvtári hálózat és Európa legnagyobb szocialista könyvtárának megteremtése.

Negyven közművelődési könyvtár és számos üzemi könyvtár létesítését vették terbe. Kiszemelték már a helyiségeket is, a könyvanyagot is összegyűjtötték. Hatalmas munka volt ez. De az ellenforradalom meggátolta e nagyszabású tervek végrehajtását. 1924-ig teljes a pangás, a visszafejlődés. Több fiókot bezárnak. Az 1-es fiók helyiségeit a Wolff-féle keresztény-párt foglalja le klubhelyiségnek. Herczeg Ferenc, Wolff Károly és mások több ízben fellépnek a könyvtár ellen, amelyet a forradalom tűzfészkének, a bolsevizmus fellegránának neveznek.

A Horthy-korszak kultúrpolitikája mindössze egy botrányos tettével vált hírhedt a könyvtár történetében. Hogy az elszegényedett Wenckheim gróftól anyagilag megsegítse, Sipócz Gyula polgármester megvásárolja a gróf Baross-utcai palotáját. Az épület könyvtár céljaira teljesen alkalmatlan. S az átalakítása annyiba kerül, amennyiért csaknem egy új könyvtárt

építhettek volna. De ugyanakkor ez a kirakat-kultúrpolitika elhanyagolta a népkönyvtár-hálózat fejlesztését. Mindössze öt fiókkönyvtárt létesítettek amellé a hét mellé, amelyeket Szabó Ervin és a diktatúra alapított.

Ma: 42 fiók és 230 fiókállomás

A felszabadulás új, ragyogó korszakot nyit a könyvtár történetében. Ma negyvenkét fiókja van a könyvtárnak és 230 fiókállomása különböző kórházakban, tömegszervezetekben. A könyvtár 1.080.000 könyvvel rendelkezik. Ebből a központi társadalomtudományi könyvtár körmállománya körülbelül 400.000 a fiókoké 611.000 — zöme szépirodalmi mű — a Horváth Mihály-terti pedagógiai gyűjtemény 88.000 kötetes, a szovjet gyűjtemény 20.000 könyvből áll. Híres a társadalomtudományi könyvtár 125.000 darabból álló aprónyomtatvány gyűjteménye s főleg a Budapesti Gyűjtemény.

Ma csak a tudományos könyvtárnak 10.188 olvasója van, szemben az 1938. évi 2056 olvasóval. S bizony olykor a nagy palota tágas helyiségei is szűknek bizonyulnak az olvasni vágyók számára s nem egyszer sorbanállnak a könyvkiadó pultok előtt. A fiókkönyvtárak olvasóinak száma 130.000. Tehát Budapest olvasni tudó lakosai közül minden tizedik tagja. Több mint 60.000 tizennyolcven aluli olvasója van a könyvtáraknak. S ha ehhez hozzászámítjuk az üzemi könyvtárak széles hálózatát, az ötvenéves évfordulón büszkén állapíthatjuk meg: a

magyar népi demokrácia megvalósította Szabó Ervinnek — és a könyvtár többi haladó vezetőjének, Madzar Józsefnek, Braun Róbertnek, Dienes Lászlónak — nagyszerű álmait, nemes célkitűzéseit.

Gy. E.